ועבדיה זוזי **לא** קני. דוקא עבדיה זוזי אבל עשה מן הנסכא כלי כגון כוס של כסף קני אע"ג דהדר עביד ליה תורת נסכא דלא גרע מנסרים ועשאן כלים אבל זוזי ולבינה אין תורת חשיבות עליהן כ"כ: **המחליף** פרה בחמור. אורחא דמילתא נקט שדרך להחליף פרה בחמור ולמכור שפחה בדמים אבל אין לפרש דלא מצי למינקט המוכר פרה וילדה לפי שאין פרה נקנית בכסף אלא במשיכה ובשעת משיכה רואה אם ילדה אם לאו אבל שפחה נקנית בכסף דעבדים הוקשו לקרקעות דהא רבי מאיר קתני לה ורבי מאיר לא מקיים דהא קאמר דמשמע דנשבעים על העבדים ועל הקרקעות אית ליה דאין נשבעין כדמוכח בשבועות (דף מג. ושם) גבי יש דברים שהן כקרקע ואינן כקרקע וכיון דלא מקיים לענין שבועה ה"ה לענין קנין דהא מייתי ראיה הכא משבועה אגזל ומייתי קלת יש לחלק דלענין גזל ושבועה נראה לגמרא להשוות דתרוייהו נפקי על ידי כלל ופרט וגזל לקמן בפ' בתרא (דף קיז:) ושבועות בפרק [שבועת הדיינים] (שבועות דף מב:): **והלה** שותק זכה בה. למ"ד דברי ושמא ברי עדיף ניחא ולמאן דאמר לא ברי עדיף אורי שהוא מפרש דשתיקה כהודאה דמיא ולא כאומר איני יודע: ומי מאי לאו הוא הדין לנחלקה לא ניטלה שאני דהא חסר לה איכא דאמרי ת"ש דא"ר מתון א"ר יהושע בן לוי [a]נחלקה התיומת נעשה כמי שנטלה ופסול ש"מ אמר רב פפא [b]האי מאן דגזל עפרא מחבריה ועבדיה לבינתא לא קני מאי טעמא [c]דהדר משוי ליה עפרא [d]לבינתא ועבדיה עפרא קני מאי אמרת דלמא הדר ועביד ליה לבינתא האי לבינתא אחריתי הוא ופנים חדשות באו לכאן ואמר רב פפא [e] [f]האי מאן דגזל נסכא מחבריה ועביד זוזי לא קני מאי טעמא הדר עביד להו נסכא [g]זוזי ועבדינהו נסכא קני [h] מאי אמרת הדר עביד להו זוזי פנים חדשות באו לכאן [i]שחימי ועבדינהו חדתי לא קני [j]חדתי ועבדינהו שחימי קני מאי אמרת הדר עביד להו חדתי [k]מידע ידיע שיחמייהו: זה הכלל כל הגזלנין משלמין כשעת הגזלה: [l](זה הכלל) לאתויי מאי לאתויי הא [m]דאמר ר' אלעא גנב טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור נעשה שינוי בידו וקנאו טבח ומכר שלו הוא טובח שלו הוא מוכר ההוא גברא [n] דגזל פדנא דתורי מחבריה אזל כרב בהו כרבא זרע בהו זרעא לסוף אהדרינהו למריה אתא לקמיה דרב נחמן אמר להו זילו שומו שבחא דאשבח אמר ליה רבא תורי אשבח ארעא לא אשבח אמר מי קאמינא נשיימו כוליה פלגא קאמינא א"ל [o]סוף סוף גזילה הוא וקא הדרה בעינא דתנן [p]כל הגזלנין משלמין כשעת הגזלה אמר ליה לא אמינא לך כי יתיבנא בדינא לא תימא לי מידי דאמר הונא חברין עלאי אנא ושבור מלכא אחי בדינא האי אינש גזלנא עתיקא הוא [q]ובעינא דאיקנסיה: **מתני'** [r]גזל בהמה והזקינה עבדים והזקינו משלם כשעת הגזלה רבי מאיר אומר [s]בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך [t]גזל מטבע ונסדק פירות והרקיבו יין והחמיץ משלם כשעת הגזלה [u]מטבע ונפסל תרומה ונטמאת [v]חמץ ועבר עליו הפסח בהמה ונתעבדה בה עבירה או [w]שנפסלה מעל גבי המזבח או שהיתה יוצאה ליסקל אומר לו הרי שלך לפניך: **גמ'** אמר רב פפא לא הזקינה הזקינה ממש אלא אפי' כחשה והא אגן הזקינה תנן [x] כחשה כגון הזקינה [y]דלא הדר בריא אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי הכי קאמרי משמיה דרבי יוחנן אפילו גנב טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור נעשה שינוי בידו וקנאו טבח ומכר שלו הוא טובח שלו הוא מוכר אמר ליה לאו אמינא לך לא תחליף גברי ההוא משמיה דרבי אלעא איתמר: רבי מאיר אומר בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך: אמר רב חנינא בר אבדימי אמר רב הלכה כרבי מאיר ורב שביק רבנן ועביד כרבי מאיר אמרי [z] משום דברייתא איפכא תניא ורב שביק מתניתין ועביד כברייתא רב מתניתין נמי איפכא תני ומאי [a] טעמיה דרב דאפיך מתני' מקמי דברייתא אדרבה ניפוך לברייתא מקמי מתניתין אמרי רב נמי מתניתין איפכא אתניה ואי בעית אימא כי לא אפיך חדא מקמי חדא [b] חדא מקמי תרתי אפיך דתניא [c]המחליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה זה אומר ברשותי ילדה והלה שותק זכה בה [d]זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו [e]זה אומר ברשותי וזה אומר ברשותי ישבע המוכר שברשותו ילדה לפי [f]שכל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין דברי ר' מאיר וחכמים אומרים [g]אין נשבעין לא על העבדים ולא על הקרקעות האי הלכה כר' מאיר הלכה כרבנן מיבעי ליה הכי קאמר למאי דאפכיתו ותניתו הלכה כרבי מאיר ומי לוקח שפחה שלימה יש לי בידך עם ולדה וזה אומר אין שפחה שלימה יש לך בידי אבל לא ולדה דמודה ליה במקצת ומשום הילך לא מפטר דהא קטע ידה ולאו הילך הוא והכי מוקי לה בהשולא [ב"מ קז:]: **נשבעין ולא משלמין.** מי שתובעים אותו ישבע ויפטר דכתיב (שמות כב) ולקח בעליו ולא ישלם מי שעליו לשלם הוא נשבע ולא נשבע התובע ויטול: **אין נשבעין.** וברשות מוכר תעמוד עד שיביא לוקח ראיה. אלמא לרבנן עבדא כמקרקעי דמי: **אין נשבעין על הקרקעות.** בפרק הזהב (ב"מ דף נו.): **אי הכי.** דמתניתין נמי בעינן למיתנא איפכא הלכה כרבנן מבעי ליה: פטור

מאי לאו ה"ה לנחלקה. וכיון דלענין פסול מפסלא לענין מקנה נמי שינוי הוא וקני: **פנים חדשות באו לכאן.** לא זו היא לגיסא הראשונה אלא זו לגיסא אחרת שהולרך תיקון וגיכול בפני עצמה ומשום היא (ד) מהראשונים דאי אפשר לגמלא או גדולה או קטנה: **נסכא.** פלט"א של כסף: **הדר עביד להו נסכא.** אם ילבה ושיומי החוזר לברייתו הוא והכא ליכא למימר פנים חדשות דאין אדם מקפיד על רבועה ותקונה אלא שתהא חתיכה בעלמא: **שחימי.** שחורין כעין יאנים: **ועבדיה חדתי.** שלינה: **לא קני.** שסופן לחזור ליושנן: **נעשה שינוי בידו וקנאו.** ה) לכך דאם טבח ומכר שלו הוא טובח ושלו הוא מוכר ואין משלם אלא כפל: **פדנא.** תרגום של למד בקר(ו). ופדן ארסא(ז) על שם שני ארמים היו ארם נהריים וארם צובה: **ארבא.** תריסה: **דאמר הוא חברין עלאי דאנא ושבור מלכא.** שמואל אחי בדינא: **מתני' נעבדים אומר לו הרי שלך לפניך.** דבקרקע דמי וברשותיה דמריה קיימי: **גזל מטבע ונסדק.** שינוי הייכר הוא (ח): **ונעבדה בה עבירה.** נרבעה או נעבדה פסולה לקרבן כתניא בשור שנגח ארבעה וחמשה (לעיל דף מ.): **שנפסלה מעל גבי המזבח.** במוס (ט) שאין ייכר כדוקין שבעין: **פטורין.** דכל בהמות לאו למזבח קיימי: **גמ' אלא אפילו לחשה.** דלא הוי שינוי כולי האי דלא אישתני כולי גופה: **איפכא תניא.** רבי מאיר אומר כשעת הגזלה וחכמים אומרים בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך וקאמר רב הלכה כר' מאיר דמתניתין דהיינו רבנן דברייתא: **איפכא אתנייה.** רבותיו: **ואב"א כי לא מפטינא.** מתני' מקמי ברייתא: **חדא מקמי חדא.** אבל חדא משנה מקמי תרתי ברייתא מפיך והכא תרתי איכא חדא הא דאמרן לעיל ברייתא איפכא תניא ואידך הא דתניא כו': **המחליף כו'.** להכי נקט מחליף גבי בהמה ולא תנא מוכר דבנקט בשפחה דבהמה אינה נקנית בכסף עד שימשוך וכי משך דבר הנראה לעינים הוא אם ילדה אם לאו ואין כאן ספק אבל בחליפין מתוקמא כגון שלא משך בעל החמור את הפרה אלא בעל הפרה משך את החמור ונקנית הפרה אל בעל החמור במשיכת החמור בכל מקום שהיא כדתנן (קדושין ד' כח.) כל הנעשה דמיס באחר כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפין ולא ידעינן השתא אי כבר ילדה פרה בשעת משיכת החמור וברשות מוכר ילדה או לאחר משיכת החמור וברשות לוקח [ילדה]: **וכן המוכר שפחתו.** עבד כנעני נקנה בכסף(י) ואע"ג שאין לפניו בשעת מתן מעות: **והלה שותק.** ברי ושמא ברי עדיף: **ישבע המוכר.** דאיכא הודאה במקצת ואיכא שבועה דאורייתא(יא) דקטע ידיה דאם קתבע ליה האי לוקח שפחה שלימה יש לי בידך עם ולדה וזה אומר אין שפחה שלימה יש לך בידי אבל לא ולדה דמודה ליה במקצת ומשום הילך לא מפטר דהא קטע ידה ולאו הילך הוא והכי מוקי לה בהשולא [ב"מ קז:]: **נשבעין ולא משלמין.** מי שתובעים אותו ישבע ויפטר דכתיב (שמות כב) ולקח בעליו ולא ישלם מי שעליו לשלם הוא נשבע ולא נשבע התובע ויטול: **אין נשבעין.** וברשות מוכר תעמוד עד שיביא לוקח ראיה. אלמא לרבנן עבדא כמקרקעי דמי: **אין נשבעין על הקרקעות.** בפרק הזהב (ב"מ דף נו.): **אי הכי.** דמתניתין נמי בעינן למיתנא איפכא הלכה כרבנן מבעי ליה:

מוסף רש"י

נעשה שינוי בידו וקנאו. בשינוי לאת מילתא דאם טבח ומכר שלו הוא טובח וכו' ופטור מד' וה', אבל קרן וכפל משלם, קרן כי השתא העמדה בדין (לעיל סה:). **בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך.** דעבדא כמקרקעי דמי וקרקע הדלא בעינה ואינה נגזלת לקנות לגזלן בשינוי ולהיות ברשותו (לעיל צה.) דקיימא לן קרקע אינה נגזלת וכל מקום שהיא ברשות בעליה עומדת ועבד כמקרקעי דמי ואינו נגזל להיות נקנה לגזלן לשלם דמיס, הילכך כי אזקין ברשותיה דמריה אזקין (ב"מ ק:). **מטבע ונפסל.** שפסלתו מלכות (גיטין נג:). **תרומה ונטמאת.** מאליה (שם). **אומר לו.** לגזלן, **הרי שלך לפניך.** נעין כמות שהוא, דהחק שאינו ניכר הוא (לעיל טו:) ובלבד שישלם לו אותו עצמו וקרינא בה והשיב את הגזילה אשר גזל, שהרי לא נשתנה (גיטין נג:). **שכל הנשבעין שבתורה.** כל המחויבין שבועה מן התורה, נשבעין ולא משלמין. כלומר לא חייבה תורה שבועה לישבע וליטול, אלא הנתבע ישבע לתובע ולא יטלם (שבועות מד:).

הגהות הב"ח

(א) גמ' נסכא קני (מהר' אמרת) תא"מ וכ"כ ס"ל וכי תימא וכן בסמוך: (ב) שם והא אגן הזקינה תנן אמרי כתשה בעין הזקינה כל"ל: (ג) שם איפכא תני ומאי (טעמיה) תז"מ וכ"כ ס"ל דוחקיה: (ד) רש"י ד"ה פנים וכו' ומשונה היא מהראשונה: (ה) ד"ה גזל וכו' הייכר הוא וקנייה בשינוי הסי"ד ותא"כ מ"ה והחמיץ נמי נשתנה ריחו וטעמו ולא מצי למימר ליה הרי שלך לפניך הס"ד: (ו) ד"ה שנפסלה וכו' כמוס אע"פ שנייכר בדוקין שבעין פטור דכל: (ז) ד"ה יפצע וכו' דאורייתא כגון דקטע לידה דאם קתבע:

גליון הש"ם

גמ' האי מאן דגזל נסכא מחבריה. עיין מנחות דף קז ע"א תוס' ד"ה ולגמא: שם דגזל פדנא. ויקח למד בקר (ש"ל יא פסוק ז) מתורגם פדנא דתוריי: שם משום דברייתא איפכא תניא. עיין שבת דף קמג ע"ב מוספות ד"ה ורי"א: שם הדא מקמי תרתי אפיך. עיין יומא דף נו ע"ב מוספות ד"ה מ"ש:

לעזי רש"י

פלט"א. מטיל (של מתכת).

רבינו חננאל

שחמי ועבדינהו חדתי לא קני. פי' אדומים ישנים. מתני'. גזל בהמה והזקינה וכו'. אוקמה רב פפא לא הזקינה ממש אפילו כחשא כחש דלא הדרא בריאה משלם כשעת הגזילה, אמ' ליה לרב אשי הכי אמ' משמא דר' יוחנן גנב טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור נעשה שינוי בידו וקנאו. אמ' ליה לא תשבש גברי הא שמעתא משמא דר' אילעאי איתמרא להודיע כמה הוו זהירין להגיד השמועה מפי שקיבל אותה מרבותיו וכי כל דבריהם אינם אלא בקבלה ברורה ממי שראוי לקבל הלכה מפיו.